

to self-disclosure, the possibility of expression in itself unique and extraordinary nature, in determining the direction and means of personal growth.

Keywords: modern foreign language teacher, professional self-actualization, teacher's self-development, professional competence.

Подано до редакції 22.08.13

УДК: 378.1+37.01+371

В. М. Чичук

НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРЕСИВНИХ ІДЕЙ ПОЛЬСЬКОГО ДОСВІДУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

На основі аналізу наукових праць учених виокремимо основні напрями використання прогресивних ідей польського досвіду з підготовки вчителя початкових класів у вищій школі України.

Ключові слова: мультимедіа, мультимедійні технології, прогресивні ідеї, підготовка вчителя.

У контексті проблеми підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання мультимедійних технологій доцільно на основі аналізу наукової літератури польських та українських учених схарактеризувати напрями використання прогресивних ідей польського досвіду з підготовки вчителя початкових класів у вищій школі України.

Найбільш прогресивним напрямом є інформаційна освіта – напрям підготовки молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві, що свідчить про:

- інформатизацію системи освіти на державному рівні;
- оснащення лабораторій комп'ютерною технікою, навчальними програмами, методичними матеріалами, мультимедійною апаратурою.

У процесі освітньої реформи в Польщі для підготовки молоді до життя в інформаційному суспільстві впроваджують низку національних програм («Національна програма розвитку інформаційної освіти» [3], «Інтернет для шкіл» та ін.), функціонують тривалі стратегії для Польщі на період до 2020 року [6].

Слід зазначити, що в Україні набув чинності закон «Про національну програму інформатизації (1998), одним із напрямів якого є інформатизація науки, освіти й культури. Вагоме значення має розпорядження Кабінету Міністрів України про схвалення концепції «Державної цільової програми впровадження в навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року, де зазначено:

- інтенсивне впровадження ІКТ у сферу освіти – національний пріоритет;
- упровадження в дидактичний процес освітніх закладів ІКТ є важливим компонентом напряму підготовки дітей та молоді до життя в інформаційному суспільстві;
- має відбутися перехід від епізодичного до систематичного застосування засобів НІТ, їх викорис-

тання не лише на заняттях з інформатики, а й у ході вивчення освітніх предметів.

У зв'язку з цим, як зазначає В. Кремень, в Україні визнано обов'язковим:

– створення в найкоротші терміни необхідних умов для широкого доступу навчальних закладів, наукових та інших установ до мережі Інтернет;

– розширення й удосконалення подання в мережі Інтернет об'єктивної політичної, економічної, правової, екологічної, науково-технічної, культурної та іншої інформації про Україну;

– розвиток та впровадження сучасних комп'ютерних технологій у системі державного управління, в освіті, науці та інших сферах;

– розвиток освітніх і навчальних програм на базі комп'ютерних інформаційних технологій [2, с. 63].

У Польщі в 70-ті роки запропоновано навчання комп'ютерної грамотності вчителів, уведено предмет «Інформатика». В Україні лише в 90-х роках запровадили комп'ютерні технології в освіту на основі закону та постанов про національну програму інформатизації. У Польщі вже 2003 року до навчального плану ВНЗ уведено блоки комп'ютеризації навчально-виховного процесу – інформаційний, методичний, доповнювальний, що, безперечно, свідчить про важливий крок у поліпшенні підготовки майбутніх учителів, а отже, й учнів до життя в інформаційному суспільстві.

Одним із вагомих напрямів використання прогресивних ідей польського досвіду підготовки вчителя початкових класів у вищій школі України до застосування мультимедійних технологій на робочому місці вчителя є поліпшення матеріально-технічної та методичної бази. Слід зазначити, що в Україні бракує не лише посібників, програм, практикумів, а й досвідчених фахівців у галузі комп'ютеризації освіти. У розв'язанні проблеми підготовки вчителів початкових

класів до використання мультимедійних технологій у Польщі зафіксовано певні переваги порівняно з Україною.

Аналіз літературних джерел польських учених дав змогу схарактеризувати особливості сучасної медійної освіти, її ознаки, завдання, функції та форми опанування знань. У нашій країні ці питання перебувають у стадії розроблення, хоч мультимедійні технології поступово впроваджують у навчальний процес школи. Безперечно, у Польщі наявна значно краща матеріально-технічна база та методична продукція, порівняно з Україною. У ВНЗ цієї країни в межах медійної освіти реалізують нові ідеї, проекти, технології, що вможлиблює якісну підготовку вчителя.

У Польщі готують майбутніх учителів початкових класів до використання мультимедійних технологій за допомогою підручника «Медійна педагогіка», завдання якої полягає в описі механізмів, створенні теорій будови, програмування й використання медіа, окресленні напрямів підготовки вчителів і яка забезпечує навчально-виховний процес у всіх формах навчання й самоосвіти, а також оволодіння методикою медійного, інформативного навчання, технологією навчання.

Важливий напрям використання прогресивних ідей польського досвіду – розроблення сучасних концептуальних положень. У нашій країні концепції інформатизації освіти та організаційно-педагогічна модель підготовки вчителя початкових класів до застосування мультимедіатехнологій спрямовують використання мультимедійних засобів у процесі навчання. Польські вчені, створюючи основи нової системи педагогічної освіти, опрацювали це питання в теоретичному аспекті більш досконало. Їхні дослідження засвідчують важливість збереження принципу різноманітності концепцій і моделей підготовки вчителя до застосування мультимедіатехнологій. Засвоєння положень різних концепцій сприяє кращій підготовці: учитель не повинен лише передавати знання про освіту, він має навчати, як у ньому жити. До того ж теоретичні положення концепцій учених Польщі передбачають стандарти підготовки вчителів початкових класів, що стосуються сфери володіння мультимедіатехнологіями та інформатикою. Окремі концептуальні положення варті уваги в українській площині: створення різноманітних концепцій у сфері використання мультимедійних дидактичних матеріалів; введення мультимедійних технологій до стандартів підготовки вчителя початкових класів. Серед позитивів звернемо увагу на те, що в Україні з 2012–2013 н. р. введено в навчальний процес педагогічних факультативів педагогічну дисципліну «Методика викладання інформатики», у зв'язку з викладанням саме з 2 класу предмета «Сходінки до інформатики».

Для вивчення здобутків польських учених із застосування мультимедіатехнологій у процесі підготовки сучасного вчителя початкових класів, проаналізовано методичну систему розв'язання цього питання в Польщі.

Як зазначає В. Кремень, методична підготовка майбутніх учителів повинна бути базована на сучасних технологіях навчання, якими випускники мають володіти бездоганно. Насамперед ідеться про інформаційно-комп'ютерні технології. Певна річ, це стосується не тільки студентів – майбутніх педагогів, а й тих, хто їх навчає, та учителів, які вже працюють.

Інформаційно-технологічна підготовка студентів педагогічних спеціальностей повинна бути наскрізною, тривати протягом усього періоду навчання. Її не слід ототожнювати з набуттям студентами операторських навичок, оскільки така підготовка передбачає засвоєння інформаційних технологій навчання.

Очевидно, що в кожному педагогічному ВНЗ потрібно розробити програму інформатизації та комп'ютеризації навчального процесу. Зміст програми має включати кадрове, матеріально-технічне і програмно-методичне забезпечення. Без упровадження сучасних технологій навчання досягти високої якості освіти та успішно реалізувати новітній зміст середньої освіти неможливо [2].

З 1999 року в польській освіті розпочато ґрунтовну реформу, одним із напрямів якої є використання мультимедійних технологій. МНО країни запровадило до шкіл «освітню стежку» – медійну та читачку освіту, із 2000 р. у підготовці вчителя початкових класів викладають предмет «Медіа в освіті». Унаслідок реформи вчені також сформулювали нові вимоги до підготовки вчителя початкових класів: виконання медіа доміантної ролі в освіті, спрямування освітніх реформ на розвиток досліджень, прийняття критично-креативної доктрини навчання й виховання тощо. Якщо в Польщі медіа виконують доміантну роль в освіті, то в Україні мультимедіа лише починають входити в навчально-виховний процес. Варто порушити питання про створення й використання мультимедійних дидактичних матеріалів.

Такі підходи до реформування процесу навчання у ВНЗ України спрямовані на те, щоб залучити студентів до активного пізнання і впливати на їхню мотиваційну, пізнавальну, емоційно-вольову та психофізіологічну сфери, забезпечуючи тим самим професійне зростання [1, с. 17–19].

Керуючись результатами досліджень польських учених стосовно проблеми самоосвіти як головної освітньої індивідуальної діяльності, яка зосереджує увагу на самостійному, добровільному опануванні знань під впливом схарактеризованих мотивів, цілей, форм і методів, підсумуємо, що нині необхідно є підготовка вчителя до самоосвіти, особливу роль у якій відіграють нові інформаційні технології та концепція навчання впродовж життя. Таку підготовку варто розпочинати в школі та продовжувати її у вищій школі, а також у професійній діяльності шляхом перманентного доучування, це сприяє професійному самовдосконаленню вчителів, на що звертають особливу увагу у процесі підготовки й перепідготовки вчителів польські науковці та освітяни.

У кінці XIX – на початку XXI ст. пріоритетним

завданням багатьох підготовчих осередків Польщі стало підвищення кваліфікації вчителів початкових класів з інформатики в системі післядипломної освіти Польщі. Були окреслені такі інноваційні підходи: створення спеціальних осередків з удосконалення вчителів у навчанні інформаційних технологій, що не лише навчають, а й контролюють сформовані вміння застосовувати в навчальному процесі різноманітні форми роботи; розроблення спеціальних програм, проєктів, допомога вчителям у створенні власних мультимедійних пакетів, у використанні мультимедійних пристроїв. Особливу увагу слід зацентрувати на організації роботи вчителя як безперервному процесі; розвитку педевтології та її ролі в підвищенні кваліфікації вчителів у процесі використання мультимедійних технологій, фінансування мультимедіатехнологій. Названі інноваційні підходи варто запозичити для нашої держави, оскільки в Україні підвищення кваліфікації вчителів початкових класів з інформатики потребує вдосконалення. Однак, за висловом В. Кременя, в Україні на базі центрального та обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти діють науково-практичні курси для педагогічних працівників із метою ознайомлення їх із найновішими досягненнями в галузі психолого-педагогічної науки, інформаційних технологій та з досвідом підготовки вчителів у провідних зарубіжних країнах [2].

В Україні на стадії розвитку перебуває дистанційна педагогічна освіта як нова форма підвищення кваліфікації та перепідготовки педагогічних працівників. В. Кремень убачає її завдання в тому, щоб вона стала доступною для кожного вчителя, щоб кожен мав можливість використовувати мережу Інтернет.

Один зі стратегічних напрямів реформування освіти – її інтеграція в європейський і світовий освітнянський простір. У цьому контексті, на думку В. Кременя [2, с. 77], зроблено певні кроки: Україна підписала Лісабонську конвенцію про взаємовизнання кваліфікації в галузі вищої освіти – держава ввійшла до європейського освітнянського простору. Відповідно до вимог документа чітко окреслено освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти, які утворюють послідовні шаблі ступеневої освіти.

У руслі співпраці з Європейським Союзом важливим кроком має стати науково-технологічна діяльність за європейськими програмами. Україна бере участь у таких програмах, як ІНТАС, ІНКО-Копернікус, ЄВРИКА. Так, у 1998–2000 рр. за грантами програми ІНТАС виконували 211 проєктів, а за грантами Європейської комісії – близько 200 проєктів [2, с. 61].

Численну кількість директивних документів у Польщі розроблено з 1999 р. з урахуванням програм Європарламенту й Ради Європи. Так, 2003 року на засіданні Європейської ради наголошено, що ініціатива Edukacja має спрямовувати на реалізацію європейської концепції освітнього простору «навчання крізь усе життя».

У 2003 р. Європарламент і Рада Європи затвердили програму [5]: «e-Learning» – навчання за допомогою електронних медіа, що пов'язана з ухваленою Радою міністрів

Польщі «Стратегією розвитку настановчого навчання до 2010» [5], де схарактеризовано дії, зорієнтовані на розвиток інформаційних технологій (порушено питання про дистанційне навчання та створення банку модульних програм для навчання).

У 2005 р. Міністерство національної освіти, молоді і спорту представило [4]: «Концепцію впровадження дистанційного навчання в умовах польської системи освіти». У 2006 р. Європарламент ухвалив рішення про реалізацію у 2007–2013 рр. програми «Навчання впродовж усього життя». До завдань програми належать: розвиток якості навчання; допомога в підтримці креативності, у підготовці до критичного осмислення медійних матеріалів; – підтримка ІКТ (рівень доступу до комп'ютерів та Інтернету в Польщі дуже високий).

Учитель має:

а) допомагати учням самостійно опановувати знання; б) застосовувати індивідуальний підхід, щоб кожен учень мав змогу реалізувати свої здібності та інтереси.

Згідно з програмою автономії шкіл, учитель може вибирати навчальну програму з каталогу, затвердженого МОН України.

Отже, плани дій програми, спрямовані на підготовку вчителя до роботи з дітьми із використанням інформаційних технологій, певною мірою зорієнтовані на директивні матеріали Європарламенту й Ради Європи: забезпечення якості навчання; навчання впродовж життя; використання ІКТ у навчальному процесі.

На основі аналізу наукових праць учених виокремимо основні напрями використання прогресивних ідей польського досвіду з підготовки вчителя початкових класів у вищій школі України:

- підготовка молодого покоління до життя в інформаційному суспільстві;

- розроблення сучасних концептуальних положень стосовно використання мультимедійних технологій у процесі навчання, що сприяють якісній підготовці вчителів (учитель повинен не лише передавати знання про світ, а й навчати, як у ньому жити) і які рекомендовано передбачити в стандартах підготовки вчителів початкових класів;

- поліпшення матеріально-технічної (оснащення лабораторій комп'ютерною технікою, мультимедійною апаратурою) і методичної (упровадження в навчально-виховний процес закладів освіти ІКТ; перехід від епізодичного до системного використання засобів НІТ у процесі опанування різних предметів, реалізація предмета «Медіа в освіті», створення й використання дидактичних матеріалів) мультимедіабази в ході підготовки вчителів початкових класів до використання мультимедіатехнологій;

- формулювання вимог до підготовки вчителя початкових класів (виконання медіа домінуючої ролі в освіті; спрямування роботи на розвиток освітніх досліджень, на критично-креативне навчання й виховання юного покоління);

- окреслення шляхів підготовки вчителя до самоосвіти та підвищення його кваліфікації згідно з концепціями навчання впродовж життя та інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бамбуркин А. П. Тенденции развития системы образования и обучения / А. П. Бамбуркин // Освіта регіону. – 2006. – № 1 (2). – С. 17–19.
2. Кремень В. Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
3. Fundacja Nowoczesna Polska [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nowoczesnapolska.org.pl/>.
4. Kapłun A. Wpływ procesów eurointegracyjnych na rozwój oświaty za wodowej w Bułgarii i Polsce // Kształcenie ustawiczne wielokulturowości: red.

Tadeusza Lewowickiego i Franciszka Szloska. – Warszawa-Radom: 2009. – P. 250-254

5. Oparcik W., Sułkowski T. Wykorzystanie e-learningu w rozwoju uedukacji ustawicznej // Pedagogiczno-psychologiczne kształcenie nauczycieli: red. Elżbiety Sałaty: Radom–Warszawa, 2005. – P. 277-280

6. Proponowane kierunki rozwoju połączeń wainformacyjnego w Polsce do 2020 r.: Ministerstwo Nauki i Informatyzacji. – Warszawa, wrzesień 2004. – 49 p.

REFERENCES

1. Bamburgin, A.P. (2006). Tendentsii razvitiya sistemy obrazovaniya i obucheniya [Trends of education and training systems development]. *Osvita region – Education in the Region*, 1 (2), 17-19 [in Russian].
2. Kremen, V.H. (2005). *Osvita i nauka v Ukraini – innovatsiini aspekty. Stratehiia. Realizatsiia. Rezultaty [Education and Science in Ukraine – innovative aspects. Strategy. Implementation. Results]*. Kyiv: Hramota [in Ukrainian].
3. Fundacja Nowoczesna Polska (n.d.). *nowoczesnapolska.org.pl*. Retrieved from

<http://nowoczesnapolska.org.pl/> [in Polish].

4. Kapłun, A. (2009). Wpływ procesów eurointegracyjnych na rozwój oświaty za wodowej w Bułgarii i Polsce. Warszawa-Radom [in Polish].

5. Oparcik, W., & Sułkowski, T. (2005). Wykorzystanie e-learningu w rozwoju uedukacji ustawicznej. Radom-Warszawa [in Polish].

6. Proponowane kierunki rozwoju połączeń wainformacyjnego w Polsce do 2020 r.: Ministerstwo Nauki i Informatyzacji. (2004). Warszawa [in Polish].

В. Н. Чичук

НАПРАВЛЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ПРОГРЕССИВНЫХ ИДЕЙ ПОЛЬСКОГО ОПЫТА ПОДГОТОВКИ УЧИТЕЛЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ УКРАИНЫ

На основе анализа научных трудов ученых выделим основные направления использования прогрессивных идей польского опыта по подготовке учителя начальных классов в высшей школе Украины.

Ключевые слова: мультимедиа, мультимедийные технологии, прогрессивные идеи, подготовка учителя.

V. M. Chychuk

MAIN DIRECTIONS OF USING PROGRESSIVE IDEAS OF POLISH EXPERIENCE OF PRIMARY SCHOOL TEACHER TRAINING IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE

Basing on the analysis of scientific papers scientists highlight main directions of progressive ideas of the Polish experience of primary school teacher training in higher education in Ukraine. In the context of training of primary school teachers to use multimedia technologies advisable based on the analysis of the scientific literature of Polish and Ukrainian scientists describe uses of the progressive ideas of the Polish experience of primary school teacher training in higher education in Ukraine. One of the important uses of the progressive ideas of the Polish experience of primary school teacher training in higher education of Ukraine is the use of multimedia technology in the workplace to improve teacher's logistical and methodological framework. It should be noted that Ukraine lacks not only the benefits, programs, workshops, but also experienced professionals in the field of computerization of education. The problem of training of primary school teachers to use multimedia technology in Poland reached certain advantages over Ukraine. According to the program of school autonomy, the teacher may choose a curriculum catalog with approved MES of Ukraine. Consequently, plans programs to prepare teachers to work with children using information technology to some extent focused on the directive of the European Parliament and materials of the Council of Europe: quality assurance, lifelong learning and the use of ICT in the learning process.

Keywords: multimedia, multimedia technology, progressive ideas, teacher training.

Подано до редакції 15.08.13